

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра Конституційного, адміністративного та трудового права

(найменування кафедри)

ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 5 Нормотворчий процес та правозастосування

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: Право
(назва освітньої програми)

Спеціальність: 081 – Право
(найменування спеціальності)

Галузь знань: 08 – Право
(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: Доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

м. Запоріжжя 2022

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Нормотворчий процес та правозастосування, ОК 06, нормативна (професійного спрямування)
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Викладач	 Максакова Руслана Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та трудового права юридичного факультету.
Контактна інформація викладача	Телефон кафедри 7698609, телефон викладача 099 308 80 83 E-mail викладача maksakovaroslana@gmail.com
Викладач	 Саміло Ганна Олегівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та трудового права
Контактна інформація викладача	061 769 86 09 телефон викладача 0504800851, E-mail викладача samiloann@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом занять – https://zp.edu.ua/yurydychnyy-fakultet ; дистанційне навчання – https://moodle.zp.edu.ua/ відеоконференції на платформі Zoom – Ідентифікатор конференції: https://us04web.zoom.us/j/2421872128?pwd=SUphbFIzQzlrUlwSGV5QjhuZnYxQT09
Обсяг дисципліни	90 годин / 3 кредити, розподіл годин (лекції 14 годин, семінарські 16 годин, самостійна робота 60 годин), вид контролю – екзамен
Консультації	Згідно з графіком консультацій – https://zp.edu.ua/yurydychnyy-fakultet
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Програма вивчення навчальної дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 081 – «Право». Навчальна дисципліна «Нормотворчий процес та правозастосування» покликана	

вдосконалити та поглибити знання аспірантів про нормотворчість як окремий вид юридичної діяльності з використанням попередньо набутих знань з правознавства, сприяє формуванню наукового світогляду, підвищенню рівня правової культури, моральних, естетичних та інших якостей особистості, сприяє обізнаності здобувачів вищої освіти щодо основних принципів (вимог) правозастосовної діяльності, ефективності правозастосування, гарантій правильного застосування норм права. Знання та правильне застосування засобів, правил і прийомів нормотворчої техніки дозволяє створювати грамотні, якісно оформлені нормативно-правові та індивідуальні акти, що є незамінним атрибутом сучасної професійної діяльності юриста. Вивчення предмету «Нормотворчий процес та правозастосування» передбачає наявність базових знань з теорії держави і права, філософії права, міжнародного права, європейського права, галузевих юридичних наук, зокрема, конституційного права України, а також навиків у тлумаченні та реалізації права. Вивчення предмету «Нормотворчий процес та правозастосування» необхідне для формування навиків вирішення професійних завдань діяльності, пов'язаних з укладанням нормативно-правових та індивідуальних актів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістовних модулів:

1. Основи нормотворчої діяльності;
2. Правозастосування нормотворчого процесу.

3. Характеристика навчальної дисципліни

Розвиток суспільних відносин відбувається у межах визнання та гарантування основних права та свобод людини і громадянина, визнання та застосування фундаментальних демократичних принципів, розмежування владних повноважень та інших. Правова сфера суспільства постійно оновлюється, приймаються нові законодавчі акти, вносяться зміни до діючих нормативно-правових актів, здійснюється систематизація нормативного матеріалу. Все це потребує використання засобів нормотворчої техніки як різновиду юридичної техніки. Саме завдяки знанням, отриманим в процесі вивчення дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування», є можливість правильно зрозуміти сутність нормотворчої техніки та правотворчості, а потім використовувати ці знання при роботі з юридичними документами. Дана дисципліна дозволяє створювати якісні нормативно-правові та індивідуальні-правові акти. Завдяки знанням нормативної техніки відбувається поєднання розуміння та реалізації норм права, що впливає на стан законності у державі. «Нормотворчий процес та правозастосування» сприяє вирішенню деяких проблем недосконалості сучасної правової системи України, а саме: множинність та неузгодженість актів законодавства; недоліки юридичної техніки; низький рівень правової культури українського суспільства та інші.

Інтегральна компетентність: Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати такі **загальні компетентності**: ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 4. Здатність розробляти проекти та управляти ними. ЗК 5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері права на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору. ЗК 6. Здатність до пошуку, систематизації, критичного аналізу, оброблення, оцінки та синтезу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності: СК 1. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей. СК 3. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій. СК 5. Здатність виокремлювати, систематизувати та аналізувати актуальні проблеми, пов'язані з творенням, реалізацією та застосуванням права, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах. СК 6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності. СК 7. Здатність здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, моделювати оптимальні

варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації. СК 8. Здатність розробляти проекти нормативно-правових та правозастосовних актів, здійснювати експертну діяльність та надавати висновки спеціаліста у сфері права.

Очікувані програмні результати навчання: РН 1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій. РН 3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права. РН 4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів. РН 5. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики. РН 8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання, законопроектну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з врахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів. РН 10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження. РН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 13. Формулювати пропозиції щодо забезпечення високого рівня підготовки проектів законів, інших нормативно-правових актів та актів застосування права. РН 14. Встановлювати загальні закономірності і тенденції розвитку правових явищ, визначати проблеми нормотворення та правозастосування, надавати науково-обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення національної правової системи. РН 15. Здійснювати доктринальне тлумачення нормативно-правових актів та інших джерел права в національній правовій системі.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» є формування у аспірантів як майбутніх науковців необхідного базису знань і практичних навичок щодо нормотворчості як окремого виду юридичної діяльності, формування уявлення про місце нормотворчої техніки у правотворчій, правозастосовній та інтерпретаційній діяльності; вдосконалення та поглиблення знань про поняття, особливості, види юридичних документів; отримання знань стосовно техніко-юридичних прийомів і засобів та навичок їх використання при роботі з юридичними документами з метою чіткого і результативного їх застосування у подальшій діяльності.

5. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями навчальної дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» є:

- з'ясування місця нормотворчої діяльності серед інших явищ суспільного життя;
- визначення поняття, особливостей, суб'єктів, результату, принципів, функцій нормотворчої діяльності;
- розкриття поняття нормотворчої техніки, особливостей її застосування до окремих видів нормативно-правових актів;
- характеристика різних видів нормотворчої діяльності в сучасних умовах України;
- вивчення правозастосування нормотворчого процесу.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи нормотворчої діяльності

ТЕМА № 1. Загальна характеристика нормотворчості

Загальна характеристика нормотворчості. Поняття нормотворчої діяльності (нормотворчості). Співвідношення понять «нормотворчість», «правотворчість» та «законотворчість». Поняття правотворчості. Види правотворчої діяльності. Правотворчість в механізмі правового регулювання суспільних відносин. Особливості нормотворчої діяльності. Принципи

нормотворчості: гуманізм, демократизм, гласність, законність, науковість, системність, техніко-юридична досконалість, професіоналізм. Функції нормотворчої діяльності. Систематизація законодавства: поняття, форми, види.

ТЕМА № 2. Нормотворча діяльність в правовому регулюванні суспільних відносин

Поняття та необхідність соціального регулювання суспільних відносин. Види соціального регулювання суспільних відносин: ненормативне (індивідуальне) та нормативне регулювання.

Соціальні та технічні норми: їх поняття та співвідношення.

Класифікація соціальних норм: за способом встановлення та забезпечення соціальних норм; за змістом соціальних норм.

Співвідношення юридичних норм з іншими видами соціальних норм (нормами моралі, звичаями, релігійними нормами, корпоративними нормами).

Поняття та структура юридичної норми.

Поняття правового регулювання та його межі. Співвідношення поняття «правове регулювання суспільних відносин» з поняттям «нормотворча діяльність».

ТЕМА № 3. Нормативно-правовий акт як джерело права

Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Юридична сила нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів. Закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Види законодавчих актів за значенням і місцем у системі законодавства. Види підзаконних нормативно-правових актів за суб'єктами нормотворчості.

Чинність та дія нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб. Система нормативно-правових актів: склад та ієрархія.

ТЕМА № 4. Правова нормотворча діяльність як основний вид юридичної діяльності

Суб'єкти нормотворчої діяльності. Відмінність нормотворчості від нормоутворення. Форми юридичної діяльності. Види юридичної діяльності. Нормотворча компетенція. Результат нормотворчої діяльності. Форма (джерело) права як спосіб зовнішнього прояву юридичних норм. Види форм права. Форми систематизації законодавства. Види систематизації законодавства. Нормотворчий процес. Стадії нормотворчого процесу. Види нормотворчої діяльності: за юридичною силою нормативно-правових актів; за суб'єктами нормотворчості; за способом формування норм права. Планування нормотворчої діяльності, його види. Правове регулювання нормотворчої діяльності.

ТЕМА № 5. Роль юридичної техніки в правовому регулюванні суспільних відносин

Поняття та види юридичної техніки. Нормотворча техніка, її форми. Мовна форма нормотворчої техніки. Офіційно-документальний стиль та його основні риси. Термінологія нормативно-правових актів.

Логічна форма нормотворчої техніки. Нормативна побудова. Співвідношення юридичної норми та статті нормативно-правового акта. Юридична конструкція. Галузева типізація.

Правові положення та їх види. Прийоми формулювання правових положень: прийоми визначення понять через перерахування та через рід і видову відмінність; прийом класифікації понять; прийом «підміни понять»; оціночні поняття; юридичні презумпції та фікції.

Прийоми встановлення зв'язків між правовими положеннями: прийоми посилання та відсилання; прийом повторення (відтворення) правових положень.

Правове регулювання вимог нормотворчої техніки.

Змістовий модуль 2. Правозастосування нормотворчого процесу

ТЕМА № 6. Загальні особливості законодавчого процесу

«Широке» та «вузьке» тлумачення поняття «законодавчий процес». Закон. Підготовка законопроекту. Основні етапи підготовки законопроекту. Концепція законопроекту. Структура законодавчого акта. Стадії законодавчого процесу: законодавча ініціатива, попередній розгляд законопроекту у парламентських комітетах, розгляд та прийняття законопроекту на пленарних засіданнях парламенту, підписання та оприлюднення (промульгація) закону, набрання законної сили прийнятого законодавчого документу. Право вето.

Види законодавчого процесу: конституційний процес, ординарний (звичайний) та субститутний законодавчий процес. Прийняття законів всеукраїнським референдумом.

Особливості прийняття окремих видів законодавчих актів: закон про Державний бюджет України, закони про ратифікацію (денонсацію) міжнародних договорів, закони про внесення змін, кодекси.

Правове регулювання законодавчої діяльності.

ТЕМА № 7. Експертиза нормативно-правових актів

Поняття експертизи нормативно-правових актів. Мета експертизи нормативно-правових актів. Види експертизи нормативно-правових актів. Правова експертиза нормативно-правових актів. Особливості наукової правової експертизи проекту нормативно-правового акта.

Експертний висновок. Структура експертного висновку.

Експертиза нормативно-правових актів на відповідність Конвенції про захист прав людини і

основоположних свобод. Гендерно-правова експертиза нормативно-правових актів.

ТЕМА № 8. Правозастосування як спосіб реалізації норм права

Поняття та ознаки правозастосування. Підстави правозастосування. Суб'єкти застосування норм права. Реалізація правових норм: теоретико-правова характеристика. Форми реалізації норм права: класифікація, види та їх характеристика. Правозастосовний процес: поняття, сутність, ознаки. Простий та складний порядок застосування норм права: загальна характеристика. Основні стадії застосування норм права та їх характеристика. Основні вимоги та ефективність застосування норм права. Гарантії правильного застосування норм права та їх види.

Теорія і практика правозастосування як перспективний напрям наукових досліджень. Соціальне призначення правозастосовної діяльності, її місце та роль у правовій системі. Механізм правозастосування та його вплив на суспільство: поняття, структура, мета. Оперативно-виконавча діяльність як самостійна форма правозастосовної діяльності: загальна. Правоохоронна діяльність: поняття, суб'єкти, юридичний зміст. Установчо-розпорядча та контрольно-наглядова форми правозастосовної діяльності: поняття, суб'єкти, юридичний зміст.

Тлумачення права як стадія правозастосовної діяльності. Способи тлумачення юридичних норм. Види тлумачення юридичних норм. Правозастосовні помилки: поняття та види.

ТЕМА № 9. Підзаконна нормотворчість: поняття, ознаки, види

Підзаконна нормотворчість Верховної Ради України. Підзаконна нормотворчість Президента України. Інститут контрасигнації.

Нормотворчість Кабінету Міністрів України. Правила підготовки проєктів актів Кабінету Міністрів України. Структурні елементи проєкту постанов Кабінету Міністрів України.

Нормотворча діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (відомча нормотворчість).

Нормотворча діяльність місцевих органів виконавчої влади. Структурні складові елементи правил, положень, інструкцій тощо.

Правила підготовки відомчих нормативно-правових актів, що підлягають державній реєстрації. Державна реєстрація нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади.

ТЕМА № 10. Локальна нормотворчість як особливий вид підзаконної нормотворчості

Нормотворчість органів місцевого самоврядування (муніципальна нормотворчість). Система органів місцевого самоврядування. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Етапи прийняття статуту територіальних громад. Місцевий референдум.

Нормотворчість об'єднань громадян (громадських організацій та політичних партій). Статутні документи (статут або положення) об'єднань громадян.

Корпоративна нормотворчість. Корпоративні нормативні акти. Спеціальні принципи прийняття корпоративних актів. Установчі документи суб'єкта господарювання.

Нормотворчість трудових колективів підприємств, установ, організацій. Колективний договір. Загальні збори колективу. Конференція трудового колективу.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1, 2	Тема 1. Загальна характеристика нормотворчості	Лекція, семінарське заняття	2/2
3, 4	Тема 2. Нормотворча діяльність в правовому регулюванні суспільних відносин	Лекція, семінарське заняття	2/2
5, 6	Тема 3. Нормативно-правовий акт як основна форма права	Лекція, семінарське заняття	2/2
7, 8	Тема 4. Правова нормотворча діяльність як основний вид юридичної діяльності	Лекція, семінарське заняття	2/2
9, 10	Тема 5. Роль юридичної техніки в правовому регулюванні суспільних відносин	Лекція, семінарське заняття	2/2

11	Тема 6. Загальні особливості законодавчого процесу	Лекція	2
12	Тема 7. Експертиза нормативно-правових актів	Семінарське заняття	2
13	Тема 8. Правозастосування як спосіб реалізації норм права	Лекція	2
14	Тема 9. Підзаконна нормотворчість: поняття, ознаки, види	Семінарське заняття	2
15	Тема 10. Локальна нормотворчість як особливий вид підзаконної нормотворчості	Семінарське заняття	2

8. Самостійна робота

Загальна характеристика нормотворчості – 6 годин

Нормотворча діяльність в правовому регулюванні суспільних відносин – 6 годин

Нормативно-правовий акт як основна форма права – 6 годин

Правова нормотворча діяльність як основний вид юридичної діяльності – 6 годин

Роль юридичної техніки в правовому регулюванні суспільних відносин – 6 годин

Загальні особливості законодавчого процесу – 6 годин

Експертиза нормативно-правових актів – 6 годин

Правозастосування як спосіб реалізації норм права – 6 годин

Підзаконна нормотворчість: поняття, ознаки, види – 6 годин

Локальна нормотворчість як особливий вид підзаконної нормотворчості – 6 годин

Консультативна допомога □ 2 год. на академічну групу.

Контрольні заходи: екзамен.

Консультативна допомога здобувачу вищої освіти надається у таких формах:

– особиста зустріч викладача і здобувача вищої освіти за графіком консультацій <https://zp.edu.ua/kafedra-kryminalnogo-cyvilnogo-ta-mizhnarodnogo-prava> (не менш ніж 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю);

– відеоконференція на платформі зoot (особиста або колективна) (один раз на 2 тижні);

– листування за допомогою електронної пошти samiloann@gmail.com (у форматі 24/7 кожного дня);

– відеозустріч, аудіоспілкування або повідомлення у сервісі Telegram (за графіком консультацій викладача);

– спілкування по телефону (за графіком консультацій викладача).

9. Система та критерії оцінювання курсу

У процесі викладання навчального курсу «Нормотворчий процес та правозастосування» використовуються такі засоби оцінювання знань, вмінь та навичок студентів:

– **тестові завдання** – для контролю понятійно-термінологічних знань з кожної теми навчального курсу;

– **завдання для семінарських занять** – як засіб поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів і, відповідно, виявлення ступеня сприйняття, засвоєння та критичного розуміння ними навчального матеріалу з дисципліни;

– **модульні контрольні роботи** – як засіб рубіжного контролю знань, вмінь та навичок студентів, що спрямований на перевірку засвоєння отриманих знань за певний обсяг розділу (модулю) курсу;

– **індивідуальне навчально-дослідне завдання** – письмова реферативна дослідна робота, яка показує здатність студента до наукового пошуку та рівень критичного осмислення набутих ним знань, вмінь та навичок їх узагальнення в рамках конкретної проблеми;

– **екзамен** – як засіб визначення рівня змісту узагальнених знань студентів за весь період навчання з дисципліни, вміння застосовувати їх у тій чи іншій сфері практичної діяльності.

Критерієм успішного підсумкового оцінювання навчання студента є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом засвоєння навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних показників, котрі у формалізованому вигляді знаходять відображення в числовій (рейтинговій) шкалі. Таких порогових рівнів три:

1. Підсумкова оцінка з першого модулю (O_{M1}), яка складається з поточної оцінки за 6 семінарських занять ($7 \times 10 = 70$ балів) та модульну контрольну роботу у вигляді тестового завдання (30 балів), тобто $O_{M1} = O_{сем} + O_{мкр1} = 70 + 30 = 100$.

2. Підсумкова оцінка з другого модулю (O_{M2}), яка складається з поточної оцінки за 8 семінарських занять ($8 \times 7,5 = 60$ балів) та модульну контрольну роботу у вигляді тестового завдання (40 балів), тобто $O_{M2} = O_{сем} + O_{мкр2} = 60 + 40 = 100$.

3. Підсумкова оцінка за екзамен: $O_E = (1_n + 2_n + 3_n) \times 4 = (5 + 10 + 15) \times 4 = 100$

Загальна підсумкова оцінка за семестр, визначається за формулою: $O_{заг. підс} = O_{M1} + O_{M2} + O_E / 3$

Поточна аудиторна та самостійна робота						Підсумковий тест		Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Екзамен	$100+100+100 = 100$ 3
100			100				100	
T1-2	T3-4	T5-7	T7	T8-9	T10	T11-12	T13-15	
100			100				100	

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	відмінно
85-89	добре
75-84	
70-74	
60-69	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Форми і методи контролю

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та аспіранта, спрямована на засвоєння аспірантами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток. Метод навчання є способом керівництва пізнавальною діяльністю аспірантів, що має виконувати три функції: навчальну, виховну та наукову.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Аспіранти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в «готовому» вигляді. Аспіранти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність аспірантів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність аспірантів за кількарізковим відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному).

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення

поставленого завдання. Спосіб досягнення мети – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Аспіранти стають свідками й співучасниками наукового пошуку, не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки науково-педагогічного працівника.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляєється й контролюється педагогом або самими аспірантами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквіумах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Аспіранти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання). У цьому методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції. Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

Метод моделювання. Моделювання педагогічних ситуацій – це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом викладача, тобто штучно.

Метод дистанційного навчання. Підготовка презентацій, самостійне опрацювання відеолекцій, виконання тестових завдань.

11. Інформаційне забезпечення курсу

1. Тексти (конспект) лекцій з дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» для аспірантів спеціальності 081 «Право» / Укл. Р.М. Максакова, Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 90 с.

2. Робоча програма з дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» для аспірантів спеціальності 081 «Право» / Укл. Р.М. Максакова, Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 20 с.

3. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» для аспірантів спеціальності 081 «Право» усіх форм навчання / Укл. Р.М. Максакова, Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 60 с.

4. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Нормотворчий процес та правозастосування» для аспірантів спеціальності 081 «Право» усіх форм навчання / Укл. Р.М. Максакова, Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 55 с.

5. Бобровник С. В. Загальна теорія права. Нормативний курс. – К.: Юрінком-Інтер, 2021. – 576 с.

6. Загальна теорія держави і права: підручн. для студентів юрид. вищ. навч. заклад. / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 584 с.

7. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2015. – 392 с.

8. Саміло Г. О. Теорія держави і права: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Просвіта, 2010. – 348 с.

9. Саміло Г. О. Актуальні проблеми теорії права: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Просвіта, 2014. – 216 с.

10. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник / О.В. Попова – Київ: НУБіП України, 2022. - 168 с.

11. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України // <http://www.rada.gov.ua/>

12. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/control/>

13. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України // <http://www.mon.gov.ua/>

14. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua/>

12. Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю; посилання в письмових роботах на джерела інформації у разі використання чужих ідей, розробок або тверджень; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності і джерела інформації. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел або списування є неприпустимим. Виявлення ознак академічної недоброчесності в будь-якій письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахування викладачем. Докладно види порушень академічної доброчесності та види академічної відповідальності зазначені в Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка» від 29.06.2021 р. https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N253_vid_29.06.21.pdf.

Політика щодо відвідування аудиторних занять (особиста присутність здобувача вищої освіти):

Аспірантам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність аспіранта, а також виконання завдань, які здатні сформувати загальні та фахові компетентності. Самостійну роботу аспірант може виконати у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/>) з подальшим захистом. За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання (сервіс moodle).

Політика щодо дедлайнів.

Аспірант зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) аспірант має право на складання контролів відповідно індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика щодо оскарження результатів контрольних заходів:

Здобувачі вищої освіти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто. Здобувачі вищої освіти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються.

Політика щодо дотримання прав та обов'язків студентів.

Права і обов'язки студентів відображено у Положенні про організацію освітнього процесу в НУ «Запорізька політехніка» затверджене наказом ректора No 507 від 10.12.2021 р. (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N507_vid_10.12.21.pdf).

Політика щодо конфіденційності та захисту персональних даних.

Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3.